

MASARYKOVA UNIVERZITA

Repetitorium sociální geografie

Geografie cestovního ruchu

Pojem cestovní ruch

➤ **Podle WTO:**

činnost osoby, cestující ve volném čase na přechodnou dobu do místa mimo její trvalé bydliště, a to za jiným účelem, než je vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

➤ Cestovní ruch můžeme definovat jako specifickou formu mechanického pohybu obyvatelstva.

➤ Cestovní ruch umožňuje uplatnit některé potřeby obyvatelstva – poznávání, změna prostředí, odpočinek, seberealizace, komunikace.

Pojem geografie cestovního ruchu

- ☒ = věda hraniční a syntetická (navazuje na poznatky z jiných přírodních, ekonomických i společenských věd). Zabývá se studiem obecných zákonitostí a faktickým rozmístěním cestovního ruchu.

- ☒ Orientuje se na následující skupiny problémů:
  1. Vyhodnocování faktorů a podmínek obecně i v konkrétních podmínkách.
  2. Analýzu cestovního ruchu jako specifické formy migrace obyvatelstva.
  3. Vliv cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství.
  4. Vyhodnocování oblastí pro různé formy cestovního ruchu.

Ekonomický význam CR

- Podíl na tvorbě HDP (celosvětový průměr 11%).
- Vytváření nových pracovních a podnikatelských příležitostí (celosvětový podíl na zaměstnanosti je asi 10 %).
- Investiční aktivity v oblasti (v ČR z celkového objemu investic vyvolal CR asi 10 %).
- Následné účinky poptávky (přitažlivost místa vyvolává potřebu vybudování infrastruktury).

Organizace činné v ČR

- ❏ ***Světová organizace cestovního ruchu*** (World Tourism Organization, WTO, sídlí v Madridu)
- ❏ Mezinárodní turistické sdružení (AIT – Alliance Internationale do Tourismu)
- ❏ Mezinárodní federace mládežnických ubytoven (IYHF – Internacional Youth Hostel Federation)
- ❏ Světové sdružení cestovních kanceláří (WATA – World Assosiationes of Travel Agencies)
- ❏ Asociace hotelů a restaurací ČR (HOREKA)
- ❏ Sdružení průvodců ČR

Typologie cestovního ruchu

- ▣ Formy CR – zkoumá motivy účasti lidí na CR.
- ▣ Druhy CR – berou v úvahu způsob realizace CR.

Formy CR

- Rekreační
- Kulturně-poznávací
- Sportovně-turistický
- Lázeňsko-léčebný
- Přírodní (ekoturistika)
- Venkovský (agroturistika, ekoagroturistika)
- Vzdělávací
- Kongresový
- Specifické formy cestovního ruchu (například mototuristika, sociální turistika – speciální programy pro sociální slabší, v současnosti se rozvíjí ve Francii, návštěvy sportovních akcí, pobyty s vytvářením iluze – dobrodružství nebo historických období).

Druhy CR

- Podle místa realizace
  - domácí CR
  - zahraniční CR
    - a) výjezdový – outgoing, pasivní
    - b) tranzitní
    - c) příjezdový – incoming, aktivní

Druhy CR

- Podle délky trvání
  - krátkodobý (do čtyř přenocování)
  - dlouhodobý (více než čtyři přenocování)

- Podle rozložení během roku
  - celoroční
  - sezónní (letní, zimní)

- Podle způsobu organizace
  - organizovaný
  - neorganizovaný

Druhy CR

- ▣ Podle příslušnosti účastníků ke skupině
  - individuální
  - skupinový

- ▣ Podle způsobu financování
  - komerční (volný)
  - sociální (vázaný)

Hodnocení CR

Podle **tří** základních faktorů:

1. *Velikost cestovního ruchu* – udává se jako počet účastníků cestovního ruchu nebo jako počet přenocování nebo ve formě příjmů a výdajů.
2. *Bilance cestovního ruchu* – jako u zahraničního obchodu – pasivní (výdaje vyšší než příjmy, lze také vyjádřit podle počtu výjezdů z oblasti a naopak výjezdů z oblasti, v tomto případě převažují domácí turisté v zahraničí). Aktivní bilance je opakem pasivní.
3. *Úroveň cestovního ruchu* – dá se měřit počtem návštěvníků na jednoho obyvatele nebo podílem na tvorbě HDP.

Lokalizační předpoklady - přírodní

- klima (podnebí), hydrologické poměry, reliéf, geologie, flora a fauna
- Uplatňují se zejména v plošně rozsáhlých areálech, mají stacionární, do jisté míry i konstantní charakter, čímž vytvářejí předpoklad pro regionalizaci cestovního ruchu.

Lokalizační předpoklady – Kulturně-historické

- Mají většinou charakter stálých objektů (hrady, zámky, divadla) nebo jednorázových akcí (festivaly, koncerty, náboženské slavnosti).
- Mezi velmi významné představitele této skupiny patří památky (i přírodní) zařazené do kulturního (případně přírodního) světového dědictví lidstva a zapsané do seznamu UNESCO.
- V seznamu světového dědictví UNESCO je po posledním zasedání World Heritage Committee 690 míst (529 kulturních, 138 přírodních a 23 kombinovaných lokalit).

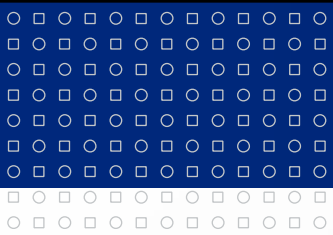
Selektivní předpoklady

- ❏ **Objektivní** (např. vnitropolitická situace, ekonomické předpoklady, demografické skutečnosti, kvalita životního prostředí ...).
- ❏ **Subjektivní** (řada psychologických pohnutek, kterými je ovlivňováno rozhodování jednotlivce nebo skupiny obyvatel k účasti na cestovním ruchu a k výběru lokality pro cestovní ruch. Velkou roli zde hraje reklama, propagace, zkušenost, módnost apod.).

Realizační předpoklady

- **Realizační faktory** mají dominující postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu.
- Umožňují danou oblast dosáhnout (doprava) a využít (ubytovací a stravovací zařízení, případně zábavná a sportovní). Svoji kapacitou tvoří nabídkový strop pro využití lokalizačních podmínek.

Cestovní ruch v ČR

Rajonizace CR v ČR

= zařazení regionů / rajony, oblasti / do čtyř kategorií podle vhodnosti pro CR.

- I. - mezinárodní význam (Praha, NP, UNESCO, ZČ lázně)
- II. - národní význam (Říp, hrady , zámky, lázně, CHKO ...)
- III. - oblastní význam (Nechanice, Králův Dvůr, Svitavy ...)
- IV. - lokální význam (kostely, chr.naleziště, městská muzea ...)

hodnotící faktory - přírodní podmínky (hory, lesy, vodní plochy...)

- výsledky lidské činnosti (kult-hist., lázně, přehrady...)
- vybavenost (ubyt., strav., lanovky, půjčovny,+služby)
- dopravní předpoklady = realizační předpoklady
- negativní faktory (ceny, kriminalita, hmyz, ŽP)

I. kategorie

- Praha, Český Krumlov, Brno + další památky UNESCO
- Národní parky - KRNAP
  - Šumava
  - Podyjí
  - České Švýcarsko
- Lázně (ZČ, Teplice, Luhačovice, Libveda, Velichovky, Jánské Lázně apod.)
- Jeseníky
- Valašsko + Beskydy
- UNESCO

II. kategorie

- Krušnohoří
- Český ráj
- Jihočeské rybníky
- Křivoklátsko
- Dolní Vltava
- Jizerské hory
- Posázaví
- ČM vrchovina
- Orlické hory
- Moravská kras
- Pošumaví
- Horní Vltava
- Střední Vltava
- Č. Středohoří
- Pálava
- Bílé Karpaty

III.kategorie

- Lužické hory
- Doksy a okolí
- Podkrkonoší
- Broumovsko
- Mělnicko
- Horní Střela
- Stříbrsko
- Český les
- Kaplicko
- Brdy
- Tábořsko
- Železné hory
- Povodí Orlice
- Drahanská vrchovina
- Chřiby
- Slovácko
- Chodsko
- Frýdlantsko
- Šluknov
- Žďánický les
- Ivančicko

IV. kategorie

= pouze atraktivita lokálního významu

- Staroboleslavsko
- Džbán
- Boskovicko
- Kounicko
- Hrotovicko
- aj.
- Prolínání a nejednotnost v zařazení do III. a IV. kategorie.

Památky UNESCO v ČR

☒ **12 památek:**

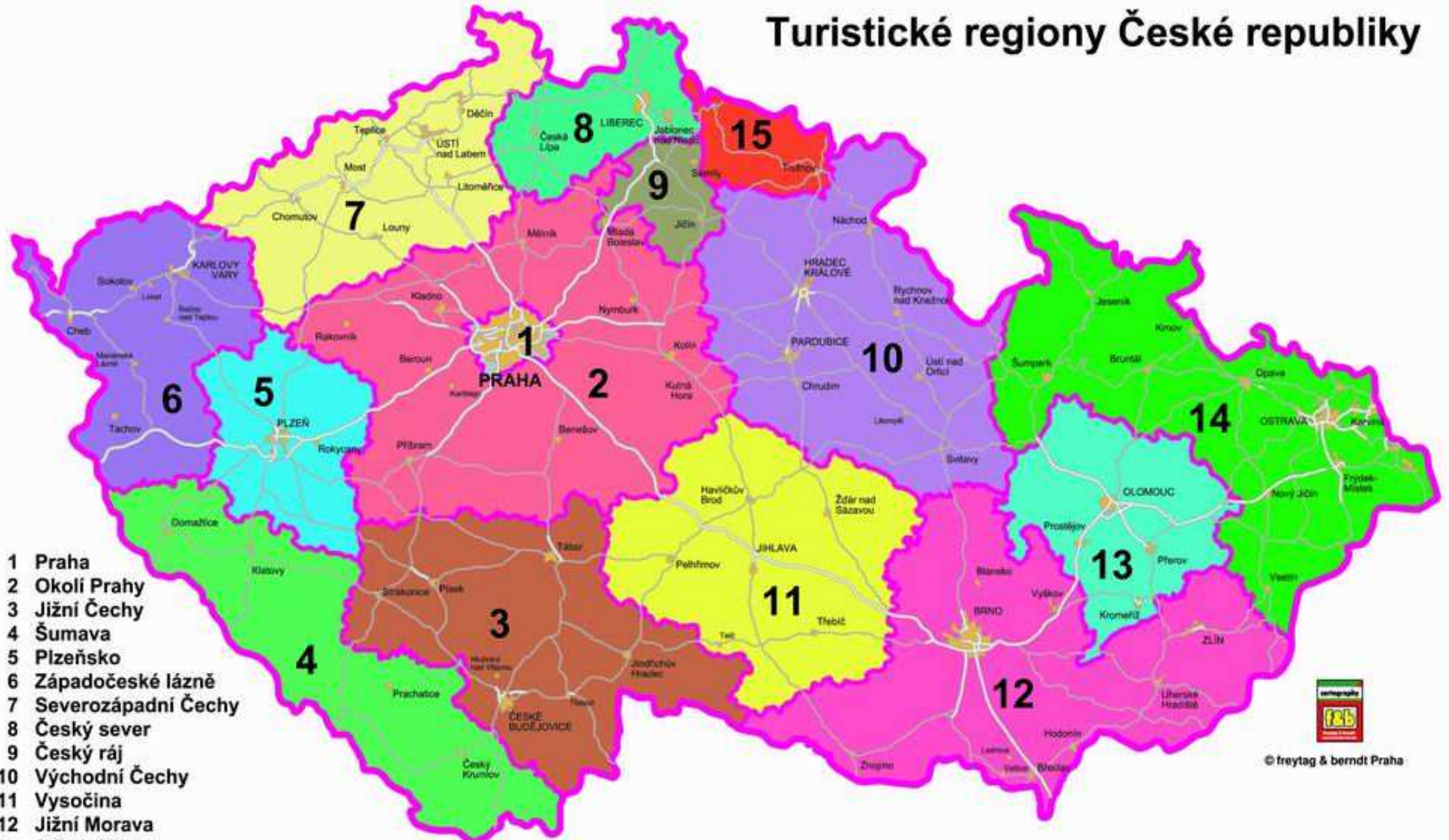
1. Brno
2. Český Krumlov
3. Holašovice
4. Kroměříž
5. Kutná Hora
6. Lednicko-valtický areál
7. Litomyšl
8. Olomouc
9. Praha
10. Telč
11. Třebíč
12. Žďár nad Sázavou

☒ **6 biosférických oblastí:**

1. Třeboňsko
2. Dolní Morava
3. NP a CHKO Šumava
4. KRNAP
5. Křivoklátsko
6. Bíle Karpaty

Turistické regiony České republiky

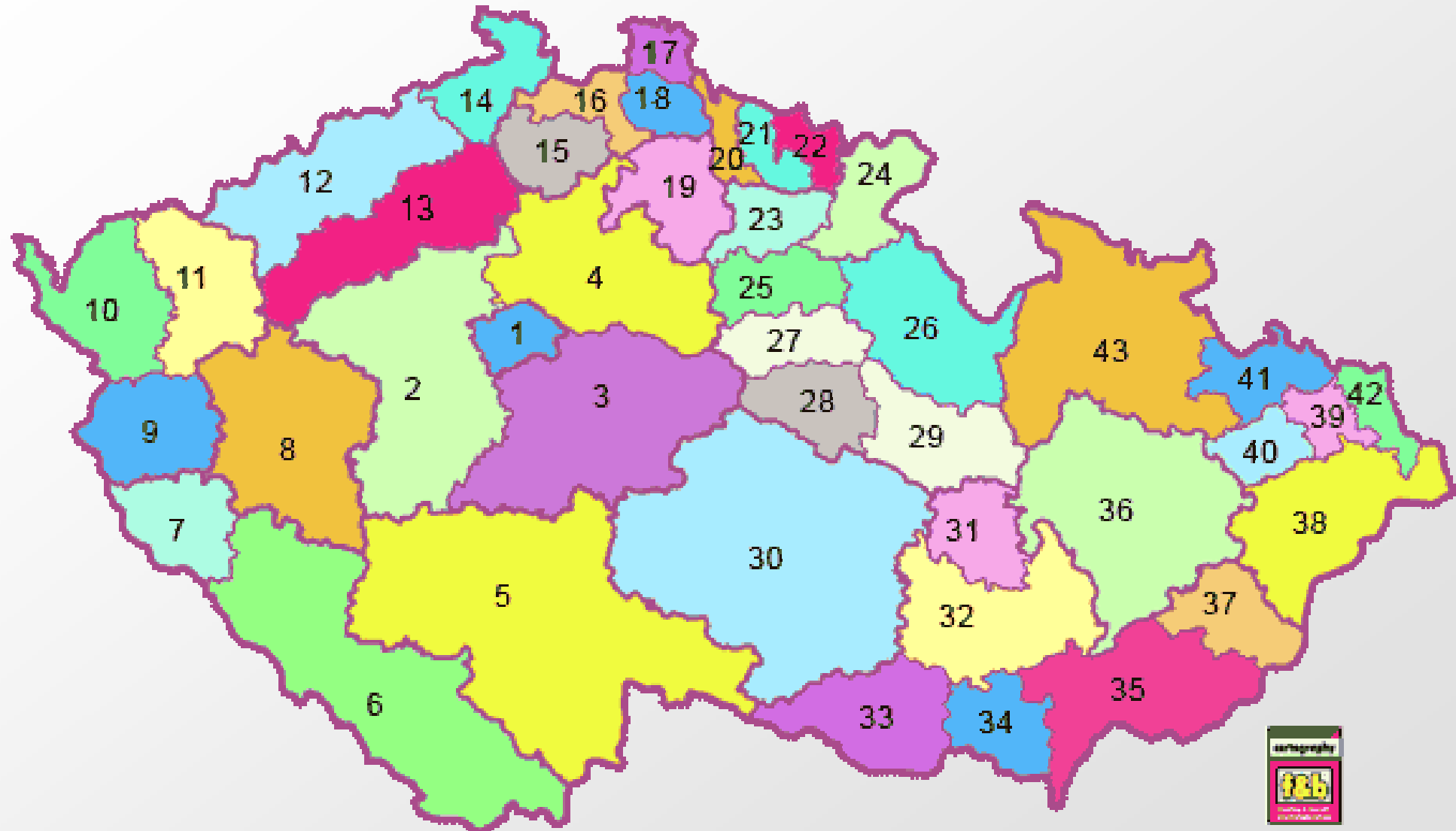
- 1 Praha
- 2 Okolí Prahy
- 3 Jižní Čechy
- 4 Šumava
- 5 Plzeňsko
- 6 Západočeské lázně
- 7 Severozápadní Čechy
- 8 Český sever
- 9 Český ráj
- 10 Východní Čechy
- 11 Vysočina
- 12 Jižní Morava
- 13 Střední Morava
- 14 Severní Morava a Slezsko
- 15 Krkonoše

© freytag & berndt Praha

Turistické oblasti ČR

Ubytovací infrastruktura

Rok	ČR celkem				
	počet zařízení	počet pokojů	počet lůžek	počet míst pro stany a karavany	průměrná cena
	1	2	3	4	5
2000	7 469	169 655	437 440	41 692	300
2001	7 703	169 395	440 314	42 737	312
2002	7 869	170 645	445 611	47 036	314
2003	7 926	170 717	446 096	45 294	321
2004	7 640	164 675	433 214	48 743	337
2005	7 605	164 516	433 211	51 798	356
2006	7 616	167 582	441 968	53 338	366
2007	7 845	172 560	451 707	53 967	381

Delší cesty (4 a více přenocování) dle druhu dopravy, typu ubytování a pohlaví (v tis.) v roce 2007

Ukazatel / Indicator	Počet cest (v tis.) / Number of trips (thous.)					
	Celkem / Total	% podíl / % share	v tom / including			
			v ČR / in CR	% podíl / % share	v zahraničí / Abroad	% podíl / % share
Počet cest celkem / Total number of trips	9 433,4	100,0%	4 908,4	100,0%	4 525,0	100,0%
v tom dle druhu dopravy / By mode of transport:						
letadlo / Plane	1 476,8	15,7%	-	x	1 474,0	32,6%
železnice / Railway	786,4	8,3%	573,1	11,7%	213,3	4,7%
autobus apod. / Bus, coach	1 854,5	19,7%	714,8	14,6%	1 139,6	25,2%
automobil / Passenger car	5 160,5	54,7%	3 501,8	71,3%	1 658,7	36,7%
jiný dopravní prostředek / Other	155,2	1,6%	115,8	2,4%	39,4	0,9%
v tom dle druhu ubytování / By main type of accommodation:						
hotel a podobné zařízení / Hotel and similar establishment	3 230,7	34,2%	741,3	15,1%	2 489,5	55,0%
ostatní hromadné ubytování / Other collective accommodation	1 789,2	19,0%	1 151,5	23,5%	637,7	14,1%
placené ubytování v soukromí / Private rental accommodation	904,1	9,6%	332,3	6,8%	571,9	12,6%
vlastní rekreační zařízení / Own holiday establishment	969,9	10,3%	959,0	19,5%	-	x
u příbuzných a známých / Accommodation with relatives or friends	2 294,0	24,3%	1 598,2	32,6%	695,8	15,4%
ostatní ubytování v soukromí / Other private accommodation	245,4	2,6%	126,2	2,6%	119,3	2,6%
v tom dle pohlaví / By sex:						
muži / Males	4 445,9	47,1%	2 179,1	44,4%	2 266,8	50,1%
ženy / Females	4 987,5	52,9%	2 729,3	55,6%	2 258,2	49,9%

Zdroj: ČSÚ, 2008

Oblast / Territory		Počet cest (v tis.) / Number of trips (thous.)	Celkový počet přenocování (v tis.) / Total number of overnight stays (thous.)	Průměrný počet přenocování na 1 cestu / Average number of overnight stays on 1 trip
Celkový počet zahraničních cest / Total number of outbound trips		4 525,0	41 452,6	9,2
z toho top 20 / Top 20:				
Chorvatsko/Croatia	1.	801,0	6 845,5	8,5
Slovensko/Slovakia	2.	721,9	5 116,4	7,1
Itálie/Italy	3.	510,0	4 183,4	8,2
Řecko/Greece	4.	308,6	3 222,0	10,4
Tunisko/Tunisia	5.	216,3	2 001,2	9,3
Rakousko/Austria	6.	204,7	1 155,1	5,6
Španělsko/Spain	7.	202,9	2 004,9	10,3
Egypt/Egypt	8.	184,6	1 845,6	10,0
Spojené království/The United Kingdom	9.	184,5	1 813,5	9,8
Francie/France	10.	184,4	1 575,3	8,5
Bulharsko/Bulgaria	11.	96,4	995,6	10,3
Maďarsko/Hungary	12.	91,1	659,1	7,2
Turecko/Turkey	13.	90,3	806,0	8,9
Německo/Germany	14.	75,8	1 171,8	15,5
Polsko/Poland	15.	71,5	557,8	7,8
Ukrajina/Ukraine	16.	55,7	938,2	16,8
Spojené státy americké/USA	17.	49,2	923,9	18,8
Makedonie/Macedonia	18.	48,8	515,0	10,6
Irsko/Ireland	19.	46,9	456,9	9,7
Švýcarsko/Switzerland	20.	29,4	265,5	9,0
z toho / including:				
Evropa / Europe		3 881,9	34 234,1	8,8
z toho: Evropská unie 27 /EU 27		2 816,4	24 054,7	8,5
Amerika / America total		114,5	1 903,9	16,6
Asie / Asia total		81,4	1 129,9	13,9
Afrika / Africa total		433,4	4 087,2	9,4
ostatní / Other		.	.	.

Lázeňský cestovní ruch

- Za účelem léčení, prevence či rehabilitace
- Přírodní léčivé zdroje:
  1. přírodní vody -
    - a) minerální
    - b) termální prameny
  2. peloidy
  3. humidity (slatiny, rašeliny) a bahna
  4. vřídelní plyny a emanace
  5. klima (moře, hory, jeskyně)

Služby lázeňského CR

- Zdravotně-léčebné (procedury)
- Ubytovací (lázeňské hotely, domy, penziony...)
- Stravovací (režimové, nerežimové, doplňková zařízení)
- Kulturní, společenské a sportovní
- Doplňkové (peněžní, obchodní, dopravní...)

Významné evropské lázně

- SRN – Baden-Baden, Ga-Pa,
- Itálie – Ischia, Abano Terme, montecatini Terme
- Francie – Aix-les-Bains, Amélie les Bains-Palaida, Dax, Lourdes, Vichy
- Maďarsko – Budapešť, Harkány, Héviz, Tapolca
- Rakousko – Bad Ischl, Baden bei Wien
- Slovensko – Bardejov, Piešťany, Tatranská Lomnica, Trenčianské Teplice
- Švýcarsko – Baden, Davos, Svatý Mořic

Kongresový CR

- Je součástí obchodního CR
- Neprovozuje se ve volném čase
- 60 % v měsících květen, červen, září, říjen, listopad
- Průměrně trvá 4 dny
- Nejvýznamnější města kongresového CR:
Paříž, Brusel, Londýn, dále i Praha, Budapešť

Specifické formy CR

- CR dětí a mládeže
- Seniorský CR
- Venkovský CR (agroturismus, ekoturismus, ekoagroturismus)
- Dobrodružný CR
- Náboženská (poutní) turistika
- Lovecký CR
- Městský CR
- Cykloturistika atd.

Průvodcovské služby (v organizovaném CR)

- „Role“ průvodce – prostředník, poskytuje informace, řeší mimořádné situace, společník, autorita, kontroluje, podnikatel

- Typy průvodců:
  - vedoucí zájezdu (tour manager)
  - průvodce zájezdu (tour escort) - pendler

- turistický průvodce (tourist guide)
- specializovaný průvodce:
  1. horský vůdce
  2. horský průvodce
  3. sportovní instruktor
  4. odborný průvodce
  5. animátor
- pobytový delegát (local representative)
- tlumočnicko-překladač

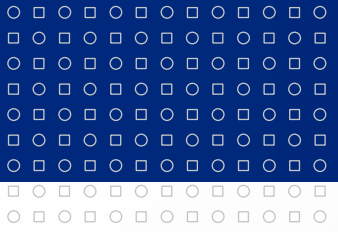
Postavení a činnost CK

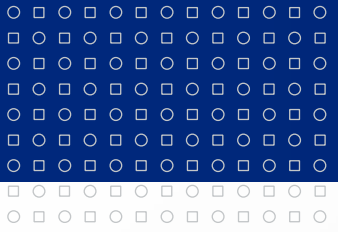
Klasifikace CK podle:

- Postavení v distribučním procesu
  - touroperátor (cestovní kancelář)
  - prodejce, zprostředkovatel (cestovní agentura)

- Zaměření nabízených zájezdů
  - všeobecné CK
  - specializované CK

Rozdělení zájezdů:

- Z hlediska geografického
  - domácí (po území ČR)
  - zahraniční
    - výjezdový (outgoing)
    - příjezdový (incoming)

- Z hlediska časového
  - krátkodobé (do 4 dnů)
  - dlouhodobé (delší než 4 dny)

-
- Z hlediska tematického zaměření
    - rekreační
    - kulturně-poznávací
    - sportovní a turistické
    - výstavy a veletrhy
    - zvláštní tematické
    - incentivní a kongresové
    - lázeňské
    - lovecké

-
- Z hlediska použitého dopravního prostředku
    - autokarové
    - vlakové
    - letecké
    - vlastním dopravním prostředkem
    - lodní
    - ostatní druhy dopravy
    - kombinovaná přeprava

- Z hlediska ročních období
  - letní
  - zimní
  - mimosezonní
- Z hlediska způsobu jejich přípravy
  - standardní
  - forfaitový
  - na míru

Informační zdroje

- ČSÚ – ročenky
- www.mmr.cz
- www.czechtourism.cz
- www.kudyznudy.cz
- www.czech.cz